

Az uniós polgársághoz fűződő jogokról szóló 2020. évi nyilvános konzultáció eredményei

TÁJÉKOZTATÓ

2020. december 15.

A Bizottság 2020. július és október között nyilvános konzultációt tartott az uniós polgársággal kapcsolatos jogokról, amely az uniós polgárságról és demokráciáról szóló Eurobarométer-felméréssel együtt értékes információkkal szolgált az uniós polgárságról szóló 2020. évi jelentéshez. A konzultáció során 26 uniós tagállamból és az Egyesült Királyságból¹ összesen 343 válasz érkezett. Emellett az érdekelt felek – elsősorban a civil társadalom részéről – 23 állásfoglalást nyújtottak be. Az alábbiakban összegzett eredmények alapján így nem vonhatók le az EU egész népességére vonatkozó általános következtetések, azonban alapos betekintés nyerhető a témába. Valamennyi hozzászólást elemzésre került annak feltérképezése érdekében, hogyan értelmezik, gyakorolják és élik meg az érintettek az uniós polgársághoz fűződő jogukat a valóságban. Ez a tájékoztató a legfontosabb megállapításokat tartalmazza, amelyeket az uniós polgársággal kapcsolatos jogokról folytatott 2020. évi nyilvános konzultációról szóló jelentés tovább vizsgálhat.

Az uniós polgársággal járó jogok gyakorlása

Ahhoz, hogy gyakorolni tudják a jogukat, a polgároknak először is tudniuk kell, hogy léteznek ilyenek. A válaszadók több mint 60%-a (167 fő) úgy vélte, hogy az illetékes szervek nem tesznek eleget annak érdekében, hogy tájékoztassák az uniós polgárokat az uniós polgársággal kapcsolatos jogairól. Egyes tájékoztató weboldalak, például az „Europa” portál, jól ismertek, de a válaszadók összességében úgy vélték, hogy túl sok különálló weboldal létezik, és ezek egységesítésére volna szükség.

A válaszadók több mint 75%-a (202 fő) hasznosnak tartaná, ha nemzeti szinten egy erre a célra létrehozott hatósághoz fordulhatna, amely segítené az uniós polgársággal kapcsolatos jogai gyakorlásában.

Arra a kérdésre, hogy mi korlátozza az európai polgársághoz fűződő jogok megismerését, a válaszadók a digitális szakadékra, a naprakész információkat tartalmazó honlapok hiányára és az európai iskolákban folyó állampolgári nevelés elégtelenségére hivatkoztak.

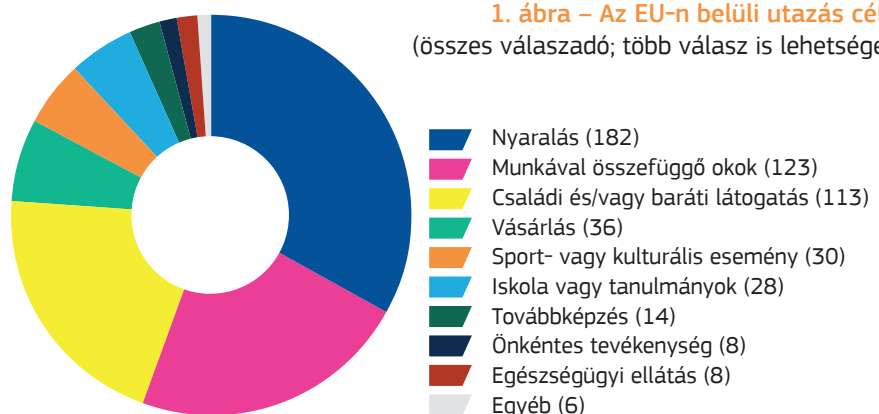
Az európai civil szervezeteket összefogó Civil Society Europe szerint az információkat elérhetővé kellene tenni „**az iskolákban, a munkahelyeken és a munkaügyi szervezeteknél, az egészségügyben, az utazási irodákban és a polgároknak szolgáltatást nyújtó egyesületeken keresztül vagy bárhol, ahol oktatási, rekreációs és sporttevékenység stb. folyik, hogy minél több emberhez jussanak el helyi szinten.**”

Az EU-n belüli szabad mozgáshoz való jog

A szabad mozgáshoz való jog az európai egységes piac egyik legfontosabb alapelve. Minden uniós polgár, aki egy másik uniós országba utazik, gyakorolja ezt az alapvető uniós jogot.

A válaszadók többsége az EU-n belüli utazás fő okaként a nyaralásokat jelölte meg, ezt követte a munkavégzés, illetve a barátok és családtagok meglátogatása.

43 válaszadó találkozott a megkülönböztetés valamilyen formájával a szabad mozgáshoz való jog gyakorlása során.

Forrás: Uniós felmérés, 2020. évi nyilvános konzultáció az uniós polgársághoz fűződő jogokról. Megjegyzés: Észrevételek száma: 240

¹ Az Egyesült Királyságból érkező válaszokat külön elemezték.

Egy másik tagállamban való tartózkodás joga

„Jó lett volna pontos információkkal rendelkezni arra vonatkozólag, hogy bejelentés nélkül mennyi ideig tartózkodhatok [az országban], hol kell bejelentkezni, és főleg egyértelműbb tájékoztatást kapni az egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréssel kapcsolatban.”

Idézet egy uniós polgártól

28

válaszadó azt állítja, hogy egy másik tagállamban való tartózkodása során nemzetisége miatt valamilyen megkülönböztetés érte.

Az uniós polgároknak bizonyos feltételek mellett joguk van az állampolgárságuk szerinti országtól eltérő uniós tagállamban tartózkodni. A válaszadók fele már töltött három hónapnál hosszabb időt egy másik uniós országban.

A válaszadók többsége azt írta, hogy munkavállalás, illetve tanulás/képzés és önkéntes tevékenység céljából élt egy másik tagállamban.

A másik tagállamba való költözés előtt a személyes kapcsolatok, az online elérhető információk és a kiinduló országban működtetett ügyfélszolgálatok bizonyultak a leggyakoribb és leghasznosabb információforrásnak.

Az uniós polgárok gyakran hangot adnak annak, hogy szeretnék, ha a költözés előtt pontosabb tájékoztatást kapnának olyan kérdésekről, mint a szociális ellátások rendszere, az egészségbiztosítás és a tartózkodás bejelentése. A 2. ábra azokat a segítő intézkedéseket sorolja fel, amelyeket a határt átlépő (más szóval mobilis) uniós polgárok nagyon hasznosnak tartanak.

28 válaszadó azt állítja, hogy egy másik tagállamban való tartózkodása során nemzetisége miatt valamilyen megkülönböztetés érte. Ide tartoznak a bankokkal, hatóságokkal és ingatlan-bérbeadókkal folytatott ügyintézés esetei, amikor a válaszadók szerint az adott ország állampolgáraitól eltérő bánásmódban részesítették őket.

2. ábra – Segítő intézkedések és azok hasznossága egy másik uniós országba való költözés szempontjából (a „Nagyon hasznos” vagy a „Meglehetően hasznos” választ adók száma)

Segítő intézkedések	Nagyon hasznosnak vagy meglehetősen hasznosnak találták azok a válaszadók, akik:	
	Már éltek három hónapnál hosszabb ideig egy másik uniós országban (135 fő)	Még nem éltek három hónapnál hosszabb ideig egy másik uniós országban (136 fő)
1. Helyi vagy közösségi szinten szervezett fogadó rendezvény	99	108
2. Kerekasztal-beszélgetések, műhelytalálkozók a konkrét feladatokról és készségekről	94	111
3. Tapasztalatcsere céljából szervezett társasági események rendezvények helyi lakosok vagy más mobilis uniós polgárok részvételével	103	98
4. Az információk fogadására és cseréjére szolgáló online platform	118	120
5. A mobilis uniós polgárok nemzeti keretek között létező jogait ismertető országos honlap	111	114
6. Az EU egészére kiterjedő, e-kormányzati célú azonosítási rendszer	103	102
7. Nyelvtanfolyamok	117	115
8. Egyéb	12	10

Forrás: Uniós felmérés, 2020. évi nyilvános konzultáció az uniós polgársághoz fűződő jogokról

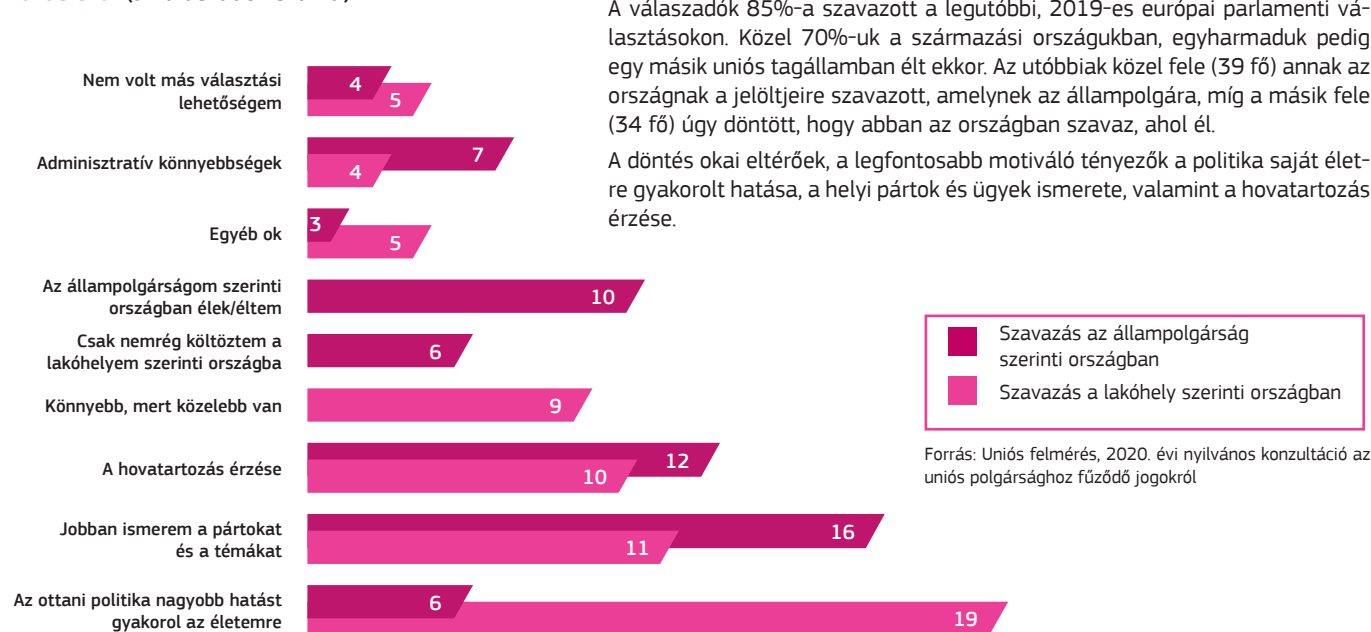
Emellett a válaszadók az alábbiakban rejltő lehetőségeket hangsúlyozták:

- az EU egészére kiterjedő, e-kormányzati célú azonosítási rendszer
- az uniós polgárok jogait ismertető nemzeti weboldalak

Aktív és passzív választójog

A mobilis uniós polgárok a lakóhelyük szerinti országban az európai parlamenti választásokon ugyanolyan feltételekkel szavazhatnak, illetve indulhatnak jelöltként, mint az adott ország állampolgárai. A mobilis uniós polgároknak a lakóhelyük szerinti tagállamban is joguk van szavazni és jelöltként elindulni a helyhatósági választásokon.

3. ábra – A lakóhely szerinti országban, illetve az állampolgárság szerinti országban történő szavazás okai (a válaszadók száma)

A válaszadók az elektronikus vagy online szavazást a külföldön élő polgárok számára kényelmesnek és könnyebben elérhetőnek tartották. A legfőbb aggályok a potenciális csalásokkal és a szavazatok manipulálásával, illetve a kibertámadásokkal kapcsolatban fogalmazódtak meg (ezeket 173, illetve 161 fő választotta). 120 válaszadó (46%) szerint azonban az elektronikus vagy online szavazás előnyei még így is jelentősebbek, mint a velük járó kockázat, míg 86 válaszadó ennek az ellenkezőjét gondolta.

A válaszadók több mint fele támogatta a postai úton történő szavazást. A levélszavazást elutasítók leginkább a csalástól és a manipulációtól való félelmet, valamint a postai szolgáltatások megfelelő működésébe vetett bizalom hiányát emelték ki. E tekintetben különbségek mutatkoznak az egyes tagállamok között: magasabb volt az elfogadás szintje azokban az országokban, ahol a levélszavazás a választási rendszer minden szintjén bevett gyakorlat.

A konzuli védelemhez való jog

Az uniós polgársághoz fűződő jogaik részeként az uniós polgárok bármely más uniós tagállam nagykövetségétől vagy konzulátusától jogosultak segítséget kérni, ha az EU-n kívül olyan helyzetbe kerülnek, hogy segítségre szorulnak, és az adott országban saját tagállamuk nem rendelkezik nagykövetséggel vagy konzulátussal.

A válaszadók közel egynegyede járt olyan EU-n kívüli országban, ahol származási országuk nem rendelkezik nagykövetséggel vagy konzulátussal. Ebből a 24%-ból 13% élt a konzuli védelemhez való jogával, elsősorban úti okmányai elvesztése miatt. A válaszadók összességében úgy vélték, hogy ezt a fajta segítségnyújtást tovább lehetne fejleszteni, illetve népszerűsíteni. A válaszadók úgy gondolják, hogy az uniós küldöttségeknek aktívabb szerepet kellene vállalniuk a képviselettel nem rendelkező uniós polgárok támogatásában, különösen ami az uniós polgárok evakuálását és hazaszállítását, az ideiglenes úti okmányok kiállítását, valamint a bűncselekmény áldozatává vált vagy letartóztatott uniós polgárok megsegítését illeti.

A mobilitás és az élet egyszerűbbé tétele Európában

Bár a Bizottság az új EU4Health („az EU az egészségügyért”) program keretében hatékonyabb eszközöket készül biztosítani a polgárok számára egészségük védelme érdekében, az uniós polgárokra már most is több határon átnyúló hatályú irányelv vonatkozik. Például az uniós polgároknak joguk van bármely tagállamban igénybe venni az egészségügyi szolgáltatásokat és a kezelés költségét a lakóhelyük szerinti ország biztosítójával megtéríttetni. Bár az uniós polgárok gyakran vesznek igénybe egészségügyi szolgáltatásokat külföldön, a határokon átnyúló egészségügyi költségtérítés terén csak korlátozott tapasztalat áll rendelkezésre.

4. ábra – A határokon átnyúló egészségügyi visszatérítési rendszer használata során szerzett tapasztalatok és észlelt nehézségek

Forrás: Uniós felmérés, 2020. évi nyilvános konzultáció az uniós polgársághoz fűződő jogokról. Megjegyzés: Észrevételek száma: 240

49 olyan válaszadó volt, aki élt már más tagállamban, mint ahol dolgozott. Valamivel több mint 25%-uk esetében ez kettős adózásához vezetett, míg 39%-uk a lakóhely szerinti országban mentesült az adózás alól. Az adókötelezettségek teljesítése nehezebbnek bizonyult a lakóhely szerinti országban (57%), mint a munkavégzés helye szerinti országban (38%). Az egyetlen válaszadó, aki az egész eljárást nagyon könnyűnek találta, adótanácsadó szolgáltatásait vette igénybe.

A Covid19-világjárvány hatása

A Covid19-járvány széles körben érezteti hatását. A népegészség, valamint a gazdaság védelme érdekében gyors reakciók születtek, de továbbra is nagy kihívások előtt állunk. Az Európai Polgári Akciószolgálat szerint „**a mobilis uniós polgárok a jelenleg zajló Covid19-világjárvány következtében korábban soha nem látott akadályokba ütköztek**”.

A Covid19-világjárvány idején a válaszadók közül csupán 73 lakott az állampolgársága szerinti országtól eltérő tagállamban, vagy lepte meg a járvány egy másik uniós országba utazás közben. Körülbelül 50 válaszadó számára nem jelentett nehézséget, hogy a teendőkre vagy az utazási lehetőségekre vonatkozó információkhoz olyan nyelven férjen hozzá, amelyet megért.

A Covid19-világjárvány kezelése érdekében nemzeti szinten hozott intézkedések kapcsán voltak-e nehézségei az alábbiakhoz való hozzáférés terén, amikor egy másik uniós tagállamban tartózkodott?	Igen, voltak nehézségeim	Nem, nem voltak nehézségeim	Nem alkalmazható	Nem tudom	Válaszok száma
1. A járványra és a vele kapcsolatos teendőkre vonatkozó olyan nyelvű információk, amelyet megért	19%	70%	10%	1%	73
2. A határhelyzetre vonatkozó információk a lakóhelye szerinti országban vagy abban az országban, amelyen keresztülutazott olyan nyelven, amelyet megért	29%	64%	5%	1%	73
3. A biztonságos hazatelepítés érdekében tett erőfeszítések	12%	16%	66%	5%	73
4. Az állampolgársága szerinti országban kiállított szükséges dokumentumok (például megújított személyazonosító okmányok)	16%	26%	52%	5%	73
5. A lakóhely szerinti országban szükséges dokumentumok (például tartózkodási okmányok vagy vízumok az EU-n kívülről érkező családtagok számára)	15%	22%	56%	7%	73
6. Konkrét egészségügyi segítség	18%	32%	48%	3%	73
7. Egyéb speciális támogatás, például gyermekgondozás a kulcsfontosságú munkavállalók számára	6%	15%	72%	7%	72
8. Egyéb	14%	9%	58%	19%	43

Összességében 184 fő (70%) érezte úgy, hogy jól tájékozott a helyzetről, és 176-an (67%) állították azt, hogy a nemzeti és uniós intézményeken vagy a médián keresztül sikerült fellelniük a világjárvánnyal kapcsolatban szükséges információkat. 117 válaszadó (47%) szerint azonban a média nem szolgált hasznos információkkal.

Végkövetkeztetés

Az az egyedülálló jogállás, amelyet az uniós polgárság jelent, az európai projekt egyik legjelentősebb vívmánya. A jogok – például a más uniós tagállamban való szavazáshoz, tanuláshoz, munkavállaláshoz vagy letelepedéshez való jog – határokon átnyúló gyakorlása valamennyi európai polgár mindennapi életére hatással van, és e jogok védelme és előmozdítása kulcsszerepet játszik a Bizottság munkájában. A Covid19-világjárvány még inkább megmutatta az uniós polgársághoz fűződő jogok fontosságát.

Ez a konzultáció értékes információkkal szolgált a Bizottság számára arra irányuló erőfeszítései kapcsán, hogy az uniós polgársággal kapcsolatos jogaik tényleges gyakorlása révén konkrét előnyöket biztosítson az uniós polgárok számára.